

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ»

Галузь знань	07 – Управління та адміністрування	Освітній рівень	Другий (магістерський)
Шифр і назва спеціальності	072 – Фінанси, банківська справа та страхування	Семестр	1
Назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування	Тип дисципліни	вибіркова
Факультет	Економіки та менеджменту	Кафедра	Фінанси, банківська справа та підприємництво

Обсяг:

За видами занять:

Кредитів ECTS	Годин	Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Лабораторних занять	Самостійна підготовка	Вид контролю
4	120	30	-	15	-	75	залік

ВИКЛАДАЧ

Елецких Світлана Яківна, svetlana.eleckyh@gmail.com

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Фінанси, банківська справа та підприємництво».

Досвід роботи більше 27 років.

Автор понад 138 наукових та навчально-методичних праць.

Провідний лектор з дисциплін: «Методологія та організація наукових досліджень», «Фінансовий менеджмент», «Управління фінансовою санацією», «Контролінг в системі фінансового управління підприємством»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Дисципліна спрямована на вивчення теоретичних питань, методичних положень, практичних заходів і прийомів, пов'язаних з відновленням платоспроможності підприємств, які перебувають у кризовому фінансовому стані, а також вивчення фінансових аспектів процедур, пов'язаних з банкрутством і ліквідацією підприємств.
Мета та цілі	Метою викладання дисципліни є формування у здобувачів сукупності знань, вмінь та навичок, необхідних для управління процесами підготовки та здійснення фінансового оздоровлення неплатоспроможного підприємства або його ліквідації у зв'язку з банкрутством, з'ясування сутності фінансової санації та банкрутства, її економічного змісту та порядку проведення; набуття навичок планування фінансової санації; засвоєння процедур проведення санаційного аудиту; визначення джерел фінансування санаційних заходів; засвоєння методів проведення реструктуризації та реорганізації підприємств у процесі санації та банкрутства.

Формат	Лекції (очний, заочний формат), практичні заняття (очний, заочний формат), консультації (очний, заочний формат), підсумковий контроль –екзамен (очний, заочний формат).
Пререквізити	Загальні та фахові знання, отримані на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти (Фінанси, Фінанси підприємств, Страхування, Фінансовий аналіз, Бізнес-аналітика та управління бізнес-діяльністю, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва та ін.)
Пореквізити	Знання з дисципліни «Управління фінансовою санацією» у разі її вибору, можуть бути використані під час написання кваліфікаційної магістерської роботи за умов відповідності до її теми.

Компетенції відповідно до освітньо-професійної програми

Інтегральна компетентність (ІК)

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)	Спеціальні (фахові) компетентності (СК)
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	СК 1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
ЗК 3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	СК 2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	СК 3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.	СК 4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК 6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК 7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК 8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання (ПРН)

- ПРН 1.** Використовувати фундаментальні закономірності розвитку ФБСС у поєднанні з управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
- ПРН 2.** Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПРН 3.** Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
- ПРН 4.** Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері ФБСС.
- ПРН 6.** Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.
- ПРН 7.** Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
- ПРН 8.** Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.
- ПРН 9.** Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПРН 10.** Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
- ПРН 11.** Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.
- ПРН 12.** Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері ФБСС та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

Вимоги викладача, політика курсу	Освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, згідно розкладу, не спізнюватись, а також самостійну роботу. Здобувач зобов'язаний працювати з навчальною та додатковою літературою, з інформацією на електронних носіях і в Інтернет-ресурсах. За умов пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття за наявності допуску викладача. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Самостійна робота включає
---	---

в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо студент відсутній з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане в ході виконання завдання. У разі виявлення факту плагіату студент отримує за завдання 0 балів.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Лекція 1-3	Криза на підприємстві. Фактори виникнення й форми прояву	Практичне заняття 1-3	Економічна сутність санації. Економічна сутність і наслідки банкрутства підприємства. Цілі та завдання фінансової санації. Види санації: досудова та за ухвалою господарського суду. та контроль виконання запланованих заходів. Організація управління санацією та ліквідацією підприємства. Проведення санації підприємства-боржника його керівником	самостійна робота	Передумови та ініціатори проведення фінансової санації. Порядок проведення санації підприємства. Класична модель фінансової санації, схема її проведення: виявлення фінансової кризи, аналіз причин виникнення кризової ситуації, рішення про розробку санаційної концепції, визначення цілей санації, формування стратегії санації, розробка програми, проекту та плану санації, реалізація, координація. Досвід застосування механізму банкрутства в Україні.
Лекція 3-5	Банкрутство вітчизняних підприємств. Державне регулювання банкрутства	Практичне заняття 3-5	Державні органи управління з питань банкрутства, їх функції. Цілі й завдання в регулюванні кризового стану підприємства. Вітчизняна законодавча база банкрутства підприємств. Стадії банкрутства й форми його прояву. Доарбітражне врегулювання господарських спорів. Арбітражне врегулювання господарських спорів. Необхідність, функції та завдання інституту банкрутства підприємств. Порядок оголошення підприємства банкрутом.		Використання балансових (агрегатних) моделей для оцінки кризового стану. Статистичні моделі (Альтмана, Спрінгейта), експертні методи та рейтингові системи оцінки кризового стану та прогнозування банкрутства.
Лекція 5-7	Діагностика кризи й банкрутства підприємства	Практичне заняття 5-7	Методологічні підходи до процесу діагностики як основи передбачення кризи і забезпечення перспектив для подальшого розвитку підприємства. Мета діагностики фінансового стану підприємства, яка полягає у проведенні обґрунтованих досліджень та висновків про його стан, що дає можливість підприємству вийти з кризового стану та забезпечити його подальший розвиток. Процес діагностики кризи підприємства, його послідовні етапи: створення інформаційної бази дослідження підприємства; проведення діагностики загрози банкрутства підприємства; прогнозування наслідків загрози банкрутства підприємства; оцінка потенціалу виживання підприємства для подальшого його розвитку.		Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств. Особливості банкрутства страховиків. Особливості банкрутства професійних учасників ринку цінних паперів Особливості банкрутства суб'єкта підприємницької діяльності – громадянина. Особливості банкрутства селянського (фермерського) господарства. Особливості банкрутства боржника, що ліквідується власником. Особливості банкрутства відсутнього боржника. Особливості провадження санації боржника його керівником. Особливості санації, банкрутства та ліквідації комерційних банків. Причини, симптоми та наслідки фінансової кризи банківської установи.

<p>Лекція 7-9</p>	<p>Фінансова санація підприємства. Економічний зміст і порядок проведення</p>	<p>Практичне заняття 7-9</p>	<p>Економічна сутність санації та випадки, в яких приймається рішення про санацію. Поняття та порядок проведення досудової санації. Економічна сутність санації підприємств. Випадки, в яких приймається рішення про проведення санації. Поняття та порядок проведення досудової санації. Класична модель фінансової санації. Антикризовий фінансовий менеджмент. Необхідність, функції та завдання інституту банкрутства підприємств. Порядок порушення справи про банкрутство. Підготовче засідання господарського суду. Процедура розпорядження майном боржника. Функції та повноваження розпорядника майна</p>	<p>Сутність та основні завдання фінансового контролінгу. Характеристика методів контролінгу. Опитування (анкетування). Факторний аналіз відхилень. Софт-аналіз (аналіз сильних і слабких сторін підприємства). Портфельний аналіз. Вартісний аналіз. Аналіз точки беззбитковості. Нуль-базис-бюджетування (zbb, zero-basebudgeting). ABC (XYZ)-аналіз. Процедура розпорядження майном боржника. Функції та повноваження розпорядника майна. Попереднє засідання господарського суду. Проведення зборів кредиторів і утворення комітету кредиторів. Санація боржника на ухвалу господарського суду. Винесення ухвали про проведення санації боржника. Функції та повноваження керуючого санацією. Продаж в процедурі санації майна боржника як цілісного майнового комплексу. Звіт керуючого санацією. Ліквідаційна процедура.</p>
<p>Лекція 9-11</p>	<p>Система форм і методів стабілізації фінансового стану підприємства</p>	<p>Практичне заняття 5</p>	<p>Стратегії фінансової стабілізації. Механізми фінансової стабілізації. Оперативний механізм. Тактичний механізм. Стратегічний механізм. Власний капітал, його функції та складові. Збитки підприємства та джерела їх покриття. Економічний зміст санації балансу та призначення санаційного прибутку. Цілі та методи зменшення статутного фонду підприємств. Деномінація та конверсія акцій Санація викупом акцій (придбання часток) у власників. Форми фінансової санації. Визначення потреби в капіталі. Зміст та види потреби в капіталі. Потреба в капіталі для проведення санації підприємства. Визначення потреби в інвестиційному капіталі. Визначення потреби в оборотному капіталі. Забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві. Аудит позичкового капіталу та кредиторської заборгованості.</p>	<p>Правила фінансування: золоте правило фінансування. золоте правило балансу; правило вертикальної структури капіталу. Ефект фінансового левериджу. Сутність, мета та характерні риси санаційного аудиту. Санаційна спроможність. Методи та програма санаційного аудиту. Порядок проведення санаційного аудиту. Дослідження загальної виробничої структури підприємства. Дослідження рівня технології виробництва. Дослідження витрат на виробництво. Дослідження основних фондів та амортизаційних відрахувань. Оцінка майнового стану. Дослідження показників праці. Аудит фінансової сфери підприємства. Оцінювання динаміки та структури валюти балансу. Аудит власного капіталу. Оцінка ліквідності активів підприємства та його платоспроможності.</p>
<p>Лекція 11 Лекція 13</p>	<p>Реструктуризація як форма фінансової санації на підприємстві</p>	<p>Практичне заняття 6</p>	<p>Джерела фінансової санації. Форми санації. Санація балансу. Реструктуризація підприємства, сутність і форми. Сутність, форми, види та передумови реструктуризації підприємств. Реорганізація, спрямована на укрупнення підприємств (злиття, приєднання, поглинання). Реорганізація підприємств, спрямована на їх розукрупнення (поділ, виділення). Перетворення. Передавальний та розподільний баланси</p>	<p>Форми санації. Санація балансу. Реструктуризація підприємства, сутність і форми. Сутність, форми, види та передумови реструктуризації підприємств. Реорганізація, спрямована на укрупнення підприємств (злиття, приєднання, поглинання). Реорганізація підприємств, спрямована на їх розукрупнення (поділ, виділення). Перетворення. Передавальний та розподільний баланси.</p>

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Лекційні і практичні заняття укомплектовано наступним обладнанням:

Мультимедійний проектор VE303G NEC, Ноутбук SAMSUNG 540U (NP540U3C), Ноутбук ASUS 420M (RX46U3C), БФП Canon i-SENSYS MF4410, Колонки incredible sound R 215, системний блок Intel Atom D525, монітор lg e1940s monitor,

Проекційний екран, ОС Windows 7, пакет офісних програм Microsoft office 2016, вільний доступ до Wi-Fi,

Система дистанційного навчання і контролю Moodle – <http://www.dgma.donetsk.ua/tsdzo-golovna.html>

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна

1. Єлецьких, С. Я. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посіб. для вузів / С.Я. Єлецьких, Г.В. Тельнова. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 175 с.
2. Зятковський І.В. Фінансове оздоровлення підприємств: теорія і практика: Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. - 344 с.
3. Єлецьких С.Я., Михайличенко Н.М. Адаптивне планування фінансово-господарської діяльності підприємства (монографія). - Краматорськ: ДДМА, 2010. – 188 с. - ISBN 978-966-379-464-8
4. Козлов С. Процедура банкрутства: про іноземний та український досвід [Електронний ресурс] / Сергій Козлов // Юр.газета. – 2005. – № 14 (50), 23 лип. – Режим доступу до газети: <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/1676>.
5. Колісник М. К. Фінансова санація і антикризове управління підприємством: Навч. посіб. / М.К. Колісник, П.Г. Ільчук, П.І. Віблій. – К.: Кондор, 2007. – 272 с.
6. Кондрашихін А. Б. Фінансова санація і банкрутство підприємств: Навч. посіб. для вузів / А.Б. Кондрашихін, Т.В. Пепа, В.О. Федорова. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 203 с.
7. Копилюк О. І. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посіб. для вузів / О.І. Копилюк, А.М. Штангрет. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 168 с.
8. Костирко Л.А. Діагностика фінансової рівноваги господарюючого суб'єкта: оцінка підходів, методи, моделі, вибір рішень [Електронний ресурс] / Л.А.Костирко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2008_10_2/kostirko.pdf.
9. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій: монографія / Л. О.Лігоненко. – К., 2001. – 580 с.

Додаткова

1. Панков В.А., Єлецьких С.Я., Михайличенко Н.М. Контролінг і бюджетування фінансово-господарської діяльності підприємства: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. – 112 с. - ISBN 966-364-415-X. Гриф надано Міністерством освіти і науки України (лист №1.4/18-Г-26 від 12.01.2007 р.)
2. Бірюков О. М. Інститут неспроможності: порівняльно-правовий аналіз: Монографія / О.М. Бірюков. – К., 2000. – 163 с.
3. Відділ моніторингу ефективності управління державною власністю та банкрутства департаменту реформування відносин власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=112961&cat_id=50739.
5. Господарське право України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravoznavec.com.ua/books/312/24035/14>.
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. – Чинний з 01.01.2004 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 18, № 19-20, 21-22. – 144 с.
7. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII. – Чинний з 11.02.1992 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 6.
8. Національний стандарт № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів»: постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 № 1655.

Web-ресурси

1. <http://www.e-xecutive.ru/>
2. <http://elibrary.ru/defaultx.asp>
3. <http://e-educ.ru/tsisa3.html>
4. <http://managment-study.ru/predpriyatie-kak-sistema.html>
5. <http://www.inventech.ru>

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

Поняття та економічна сутність санації підприємства. Сутність і наслідки банкрутства підприємства. Цілі та завдання фінансової санації. Досудова санація, її мета, ініціатори проведення. Санація підприємства-боржника за ухвалою господарського суду, її цілі, ініціатори проведення. Фінансова санація та банкрутство. Основні етапи проведення санації підприємства. Класична модель фінансової санації. Передумови прийняття рішення про проведення фінансової санації. Симптоми фінансової кризи на підприємстві. Основні внутрішні і зовнішні причини кризи. Система показників-індикаторів фінансової кризи. Використання балансових (агрегатних) моделей для оцінки кризового стану. Статистичні моделі прогнозування банкрутства. Експертні методи оцінки кризового стану та загрози банкрутства підприємства. Рейтингові системи оцінки фінансового стану та загрози банкрутства. Діагностика фінансового стану та загрози банкрутства на основі аналізу грошового обороту підприємства. Проведення аудиту для визначення доцільності санації або ліквідації підприємства. Реорганізація як засіб реструктуризації підприємства. Види реорганізації. Законодавчі вимоги до здійснення реорганізації. Реорганізація, спрямована на укрупнення підприємств, її ефект. Порядок злиття та приєднання підприємств.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів для оцінювання успішності студента	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Нарахування балів
	90-100	A	відмінно	
	81-89	B	добре	
	75-80	C		
	65-74	D	задовільно	
	55-64	E		
	30-54	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:
 для денної форми навчання:

- Поточний контроль (написання модульних контрольних робіт, усне опитування, виконання індивідуального завдання, самостійна робота): 50 % семестрової оцінки;
- Підсумковий контроль: 50% семестрової оцінки

для заочної форми навчання:

- підсумкова тестова контрольна робота: 40 % семестрової оцінки;
- підсумковий екзамен: 60 % семестрової оцінки.

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ

Здобувач повинен дотримуватися «Стандарту академічної доброчесності Донбаської державної машинобудівної академії»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність, дотримуватися корпоративної культури, академічній доброчесності та етики академічних відносин, запобігати академічного плагіату. Дотримуватися вимог Інструкції про забезпечення належних протиепідемічних заходів. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при нерозв'язності конфлікту звертатись до завідувача кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва.

Силабус за змістом відповідає робочій програмі навчальної дисципліни